

Historia ya Falsafa

10 Metafizikia ya Aristotle 1

Na Dkt. Arthur Holmes wa Chuo cha Wheaton

Dhana ya Aristotle kuhusu chanzo ni ngumu zaidi kuliko yetu. Tunachokiita chanzo ni nguvu inayotolewa ambayo hutoa matokeo. Kwa hivyo ni nini husababisha besiboli kuruka, isipokuwa nguvu inayotolewa na yule aliye juu? Ni nini kinachosababisha kitu, na tunafikiri kwa upande wa nguvu yenye nguvu fulani ya kusababisha kutoa matokeo? Aristotle hajaridhika na hilo.

Kile tunachokiita nguvu, anakiita chanzo chenye ufanisi. Kinafaa kwa sababu kina athari. Kina ufanisi kwa maana hiyo.

Lakini ni dhahiri kwamba ukitaka kuhesabu matokeo yote ya aina yoyote ya mchakato, iwe ni mchakato wa asili au mchakato ambao ni matokeo ya kitendo cha mwanadamu, kitu fulani cha kale, chochote kile unachojaribu kuhesabu, aina ya nyenzo inayohusika, asili ya kitu kinachoathiriwa pia ina umuhimu wa kisababishi. Kwa hivyo anazungumzia chanzo cha nyenzo. Kama ulikuwa unachonga kitu kutoka kwa mbao, kitakuwa tofauti katika matokeo kuliko kama unajaribu kukichonga kutoka kwa jiwe.

Nyenzo hiyo inaleta tofauti. Pamoja na kazi iliyotolewa na mchongaji sanamu. Kwa hivyo hiyo ni aina mbili za sababu mara moja.

Lakini nimesema tu kwamba anashughulikia umbo na pia sababu. Aina nyingine ya sababu. Anaiita sababu rasmi.

Hiyo ni kusema, asili muhimu ya aina ya kitu kinachozalishwa inahusika. Ikiwa tunachozungumzia ni mchakato ambapo tango hukua polepole na kuwa mti wa mwaloni, unaona, tango lina umbo lake, ambalo ni uwezekano wa umbo la mti wa mwaloni. Liko karibu ndani ya tango, sababu hii rasmi, unaona.

Na kama isingekuwa ya asili ya mti wa acorn, isingetoa mti wa mwaloni. Kwa hivyo lazima uwe na sababu rasmi ya ziada. Lakini unaona kwamba asili ya matokeo ni kutokana na uwezo uliopo katika kitu ambacho kilianza nacho.

Ili kwamba katika asili ya sababu rasmi kuna kitu cha mwelekeo wa kufikia mwisho. Mwelekeo wa mwisho. Anauita uwezo .

Nguvu ya kitu. Matokeo yake ni kwamba pamoja na kuzungumzia asili ya kitu hicho, Aristotle anaongeza aina ya nne ya kisababishi. Sababu ya mwisho.

Telos au lengo. Mwisho unaoonekana. Kusudi.

Na mambo haya yote manne yanahusika. Kwa mfano, ikiwa unazungumzia mchongaji akichonga kitu kutoka kwa jiwe, tayari nimetumia mfano huo kuonyesha kwamba una sababu nzuri, kazi ya mchongaji, na sababu ya vitu, jiwe badala ya mbao. Lakini sababu rasmi, ndiyo.

Jambo muhimu linalohusika. Umbo la chochote kitakachokuwa. Kama ni sanamu ya, tuseme, mfikiri.

Umewahi kuona sanamu ya Rodin, The Thinker? Kisha, pengine, itakuwa na umbo la mfikiri. Kiini cha mfikiri kinaonyeshwa katika, labda, mkao wa mtu. Lakini si umbo tu, bali pia kusudi la hili kufanyika.

Kwa nini sanamu hii? Ili kupamba Parthenon. Na hilo litakuwa na kitu cha kusema kuhusu uwiano unaohusika. Pembe ya kuona inahitajika.

Na kadhalika. Sasa, ndivyo ilivyo kwa michakato ya asili kama ilivyo kwa mabaki. Na kila mara hupata vipengele hivi vinne vya kisababishi vikifanya kazi anapozungumzia uzazi, kwa mfano.

Chanzo halisi ni mwili wa mama. Chanzo kinachofaa ni baba. Chanzo rasmi ni asili muhimu ya baba ambayo mtoto ataibeba.

Na kwa hivyo sababu ya mwisho ni kuwa na watoto ambao ndio taswira ya kutema mate ya mzee wao. Na hiyo si istilahi ya Aristotle kabisa, bali ni wazo. Kwa hivyo unaona, una sababu nne.

Angalia tena mtazamo wa kidhalimu kwa wanawake uliojitokeza zamani, unaona. Mwanamke ndiye chanzo cha vitu vya kimwili. Tumetoka mbali sana, natumaini.

Kwa hivyo, sababu hizi nne. Sasa, angalia hili, basi, katika mijadala yake yote. Kwa kweli, ikiwa umekuwa ukisoma Kitabu cha Kwanza cha Metafizikia, zaidi ya sura hizo mbili za kwanza ambazo tulitoa maoni wakati uliopita, unaona kwamba anachofanya katika ufafanuzi wake kuhusu watangulizi wake, ambao ndio kitabu hicho cha kwanza kinahusu, ni kuonyesha jinsi watu wa mapema kabla ya Socrates walivyofikiria tu sababu za kimwili.

Swali lao ni, ni nini kitu cha msingi? Kitu. Muhimu. Thales alisema maji.

Anaximenes alisema hewa. Heraclitus, moto. Empedocles, ardhi, hewa, moto na maji.

Wote wanazungumzia kuhusu sababu za kimwili. Unaona. Loo, sababu zenye ufanisi huanza kuingia katika tendo hilo.

Hasa unapomfikia mtu kama Empedocles, ambaye huzungumzia upendo na chuki kama nguvu zinazosonga, na kuunda matokeo ya mzunguko. Na kuna dalili fulani, kwa kweli, ya sababu rasmi, ambayo haijulikani wazi, lakini inatarajiwa katika Nembo za Heraclitus. Kitanzi cha Anaxagoras.

Akili. Hesabu za Pythagoras. Na, bila shaka, Plano.

Lakini hapo ndipo alipokuwa akitembea kwenye barabara isiyo na mwisho, jinsi alivyokuwa akifanya hivyo. Na kwa hivyo Aristotle anampinga Plato, na Pythagoras, ambaye anamuona kama chanzo cha mawazo mengi ya Plato katika mstari huo. Kwa hivyo, unaona, mjadala wake kuhusu watangulizi wote unaelekezwa katika mwelekeo huu.

Jambo moja ambalo anadai watangulizi wake hawakuwa wazi ni umuhimu wa sababu ya mwisho. Loo, labda kuna dokezo katika Anaxagoras. Naam, umbo, asili muhimu ya kitu kwa Plato, inaonekana kumaanisha kwamba kuna kitu ambacho ni faida yake ya asili.

Hilo linajitokeza hasa katika jinsi Plato anavyoshughulikia roho ya mwanadamu. Lakini hawako wazi kwamba katika kila mchakato, katika asili na pia katika shughuli za binadamu, katika kila aina ya mchakato, daima kuna sababu ya mwisho. Aristotle anaona msisitizo huu kama mchango wake wa kipekee katika mpango unaoendelea wa kimetafizikia hadi sasa.

Kuanzisha sababu za mwisho. Sasa, unaweza kuona hili ukiangalia kile tulichonacho katika mkusanyiko huu. Kwa mfano, ukiangalia ukurasa wa 300, maelezo yake kuhusu watangulizi wake yanaanzishwa pamoja na orodha ya sababu hizi.

Sura ya 3, kuanzia chini ya safu ya kwanza kwenye 300. Ni wazi kwamba tunapaswa kupata ujuzi wa sababu za asili au kanuni za kwanza. Na sababu zinazungumziwa kwa maana nne.

Katika moja ya haya, tunamaanisha dutu, kiini. Katika nyingine, jambo au msingi. Katika tatu, chanzo cha mabadiliko.

Katika sehemu ya nne, sababu ya upande mwingine wa hili ni kusudi. Jema, mwisho wa vizazi vyote, na mabadiliko. Sasa, anaposema dutu, kiini, unakumbuka kwamba dutu hiyo inarejelea tu kitu hicho.

Kiini, kile kilicho halisi. Kwa hivyo kiini cha kitu, asili ya kitu, umbo lake. Hiyo ni sababu moja.

Kisha msingi, huo ndio kitu kinachofanyiwa kazi. Jambo, chanzo halisi. Chanzo cha mabadiliko, ndiyo, chanzo chenye ufanisi.

Na kisha kusudi, mwisho mwema, sababu ya mwisho. Kwa hivyo ana hizo nne. Na unaona kwamba anaendelea katika aya inayofuata kujadili wanafalsafa wa kwanza waliofikiri kwamba kanuni za asili ya maada ndizo kanuni pekee, sababu pekee.

Na hivyo anaingia katika aina hizo za kabla ya Sokrati. Kwenye ukurasa wa 302, katikati ya safu ya kwanza, unapata kauli hii, wakati mtu mmoja alisema kwamba akili ilikuwepo katika maumbile yote. Tanbihi 11 inatuelekeza kwa Anaxagoras.

Mkumbuke Anaxagoras akiwa na mbegu zake nyingi sana za kila sifa inayowezekana, zilizopangwa kwa usawa kwa sababu, kitanzi, na akili. Kwa hivyo kuna kidokezo hapo cha sababu rasmi. Kisha anaendelea kuzungumzia Empedocles.

Na katika sura ya 303, sura ya 5, Wapthagorea wanapewa kipaumbele. Na sura ya 6, sura ya 305, Plato. Anapewa kipaumbele.

Na kumbuka kwamba mjadala wake kuhusu Plato hauendi mbali kabla, akiwa juu kabisa ya 306, anaanza kuhoji asili ya ushiriki. Anasema Wapthagore, wanasema kwamba vitu vipo kwa kuiga nambari. Plato anasema kwa ushiriki.

Lakini ushiriki au uigaji unaweza kuwa nini, waliacha swali wazi. Hilo ndilo tatizo kubwa. Jinsi maelezo yanavyoshiriki katika fomu.

Kuna uhusiano gani kati ya hizo mbili? Kwa hivyo anaendelea kutoka hapo, kisha kwenye 306. Kwa mara nyingine tena, ili kufafanua sababu nne katika sura ya 7, anarudi kwa wale wanaozungumzia kanuni ya kwanza ya mambo. Katika aya ndogo ya mistari minne katika 307, chanzo cha harakati, iwe ni urafiki na ugomvi, kama Empedocles au nini, hiyo ndiyo sababu yenye ufanisi.

Kisha kiini au umbo katika aya inayofuata. Na kisha telos zinazohusiana na hilo zinafuata. Kwa hivyo kile anachokitafuta kinaonekana wazi tena na tena.

Sasa, endelea mbele, au ndio, nadhani ni mbele kwa fizikia, kama ungetaka. Ukurasa wa 381. Na unaona kitu kama hicho tena.

Anaanza sura ya 8 ya kitabu cha 2 cha fizikia yake kwa kusema sasa lazima tuzingatie kwa nini asili inapaswa kuorodheshwa miongoni mwa sababu ambazo ni za mwisho, zenye kusudi. Sawa. Kuna tereolojia ya asili, kusudi, na kiini cha kufikia katika asili yote.

Na lazima tuzingatie maana ya ulazima tunapozungumzia asili. Ni wazi sana kuhusu hilo. Na sehemu inayoanzia 381 hadi 384 inazungumzia tu aina hii ya chanzo cha mwisho.

Jambo kuu ni kwamba Plato aliunda umbo kuwa chanzo cha utaratibu na akajaribu kwa namna fulani kuelezea machafuko na uovu kwa upande wa upinzani wa michakato ya asili katika umbo. Unakumbuka msembo wake kwamba ingawa muumba, kama ilivyokuwa, alikamilisha mchakato wa asili, alipouacha, ulianza kufifia. Unaona.

Kwa hivyo unapata kanuni hizi mbili, moja na nyingine, ambayo wakati mwingine huitwa dyad . Naam, Aristotle haridhiki na hilo. Ni nini kinachoelekeza vitu vya kimwili kwenye malengo ambayo ni mazuri, yenye mpangilio, na mazuri? Ikiwa maumbo, kama Plato alivyosema, ni viumbe visivyo na mipaka, ambavyo havina nguvu ambavyo vinaweza kutumia, ikiwa vitu vya kimwili havina umbo la ndani, vipi vitu vya kimwili huelekea katika ukuaji wao kuelekea malengo ambayo ni mazuri, ambayo hutoa utaratibu na uzuri? Tunawezaje kuelezea mabadiliko yaliyopangwa na yenye kusudi ya aina hiyo bila umbo la karibu? Ukiritimba wa asili wa vitu ndio anaazungumzia, teleolojia ya ndani.

Anaizungumzia kama nguvu ya asili, uwezo wa asili, ambao katika mchakato huo unatekelezwa, uhalisia wa uwezo. Kulingana na Aristotle, ni sifa ya mabadiliko yote, michakato yote ya mabadiliko, ya asili au ya bandia, kama itakavyokuwa . Ili kwamba katika sehemu moja, anasema, asili haifanyi chochote bila kusudi.

Asili haiumbi kamwe chochote bila kusudi. Na mahali pengine, Mungu na asili huumba chochote ambacho hakina matumizi yake. Matumizi yake, kusudi lake, kazi yake.

Sawa? Kwa hivyo anaona kusudi si tu kwa wanadamu wanaokusudia kwa makusudi katika kile tunachofanya, lakini anaona kitu kama kusudi, ingawa halina fahamu, katika michakato ya asili, michakato ya viumbe visivyo na fahamu. Kwa njia ya jumla ambayo aina mbalimbali za michakato hutoa mwisho, tunaona ushahidi kwamba pia, zina mwelekeo wa mwisho ipasavyo. Sasa, ikiwa kuna uwezo wa asili katika kila kitu, kile msanii anafanya, msanii hufanya, si kuumba, bali kugundua.

Kugundua uwezo wa asili katika vipengele vya kimwili vya ulimwengu huu. Mwanamuziki habuni muziki; hugundua uwezo katika fizikia ya sauti. Unaona ? Mchongaji habuni muundo au umbo fulani; hugundua uwezekano wa hilo katika chembe ya mbao au katika umbile la jiwe na kufanikisha uwezo huo.

Sanaa inakuwa suala la ugunduzi. Kuna kitabu kuhusu nadharia ya urembo, kilichohaririwa na profesa wangu wa zamani aliyehitimu, kinachoitwa Uumbaji na Ugunduzi. Uumbaji na Ugunduzi.

Dhana yake ni kwamba sanaa si uumbaji tu. Huo ni utukufu wa kimapenzi wa karne ya 19 wa uwezo wa ubunifu wa mwanadamu kana kwamba ni wa kimungu. Unaona ? Ubunifu wa msanii unapatikana katika uwezo, kwa urahisi, wa kufikiria uwezekano ulio ndani ya nyenzo.

Na kuwafikisha katika uhalisia . Ugunduzi. Kweli, biashara hii ya uwezo wa asili, nguvu ya ndani, inamaanisha kwamba hakuna kinachotokea katika asili, bila mpangilio , bila sababu.

Sasa, wakati mwingine ugumu wa sababu, hasa sababu zenye ufanisi, ni kwamba kuna, kama ilivyokuwa, sababu za bahati mbaya, za bahati mbaya, pamoja na kile ambacho kingekuwa mkondo wa kawaida wa matukio. Na wakati kuna michakato hii ya nje, ya bahati mbaya, anazungumzia bahati. Na kwa hivyo ni kwa bahati kwamba mtu anapata ajali njiani mahali fulani.

Haikukusudiwa na mtu huyo. Kwa bahati. Tukio la bahati si tukio lisilosababishwa.

Ni kwamba tu kuna ugumu wa sababu zisizo za kawaida, sababu ambazo ni za nje ya mchakato wa asili ulioanzishwa. Na ambazo huja na kutoa matokeo, ambayo baadhi yake si mazuri ambayo mchakato huo ulilenga hapo awali. Naam, tukizungumzia asili kwa maneno hayo, tukizungumzia asili kwa maneno haya, kwa maneno ya mchakato, itamaanisha kwamba anafikiria asili kila wakati katika mchakato, kila wakati katika mabadiliko, na wakati ni kiini cha asili.

Sasa, tena, unapata tofauti kidogo na Plato. Plato anaonekana kufikiria wakati kama wa muda mfupi, kitu ambacho ni kivuli tu, kivuli kinachobadilika, kinachobadilika cha milele, kisichobadilika, kilichopo kila wakati. Lakini kwa Aristotle, ikiwa michakato inayobadilika ndiyo kiini cha vitu, basi wakati ndio tu jinsi tunavyopima michakato ya mabadiliko.

Anaita muda kipimo cha mwendo. Na kwa hivyo tunazungumzia kusafiri maili nyingi kwa saa. Unaelewa? Maili kwa saa, au futi kwa sekunde.

Wakati. Na ufahamu huo wa wakati kama mwendelezo unamwezesha kujibu vitendawili vya Zeno. Unakumbuka? Sungura ambaye hawahi kumkamata kobe? Kuku ambaye hawahi kuvuka barabara? Ndiyo, kwa sababu kwa vile hakuna kitu kama mwendo tu, lakini daima mwendo kuhusiana na wakati, Zeno aliacha kipengele cha wakati, na akafikiria tu kurukaruka kwa kangaroo, badala ya kurukaruka mara ngapi kwa dakika, sekunde, au saa.

Kwa hivyo, mtazamo wa Aristotle kuhusu asili basi ni teleolojia inayokaribia. Sasa, anachosema kuhusu asili kinakuwa muhimu sana. Katika Enzi zote za Kati, mtazamo wa Plato na Aristotle ulikubaliwa.

Kwa hivyo iliaininika kwamba kuna mpangilio wa asili kwa kila kitu. Kwamba michakato yote ya asili ina malengo yake yaliyowekwa. Na kwamba katika mwendo wa asili, malengo na malengo haya hutimizwa.

Rasilimali za asili zinaonekana kutimiza utawala wa michakato ya ulimwengu. Sasa, hilo ni moja ya mambo ambayo, kuelekea mwisho wa Enzi za Kati, baadhi ya wanatheolojia na wanafalsafa walipinga. William wa Ockham alidai kwamba hii inazuia ukuu wa Mungu juu ya michakato ya asili.

Inamaanisha kwamba Mungu lazima awe mtiifu kila wakati kwa aina hizi muhimu, zisizobadilika. Martin Luther, vile vile, alishawishiwa na William wa Ockham. Na nadhani John Calvin pia, ingawa si mkali kama Luther au Ockham, alisisitiza ukuu wa moja kwa moja wa Mungu na hatua yake yenye nguvu.

Badala ya michakato ya asili iliyoumbwa na Mungu kwa nguvu zake. Kwa hivyo, angalia hili tunapoendelea. Ingawa mfumo, mfumo wa Plato-Aristotle wa maumbo halisi yanayofanya kazi, hutoa mfumo wenye nguvu wa dhana kwa theolojia ya Kiyahudi-Kikristo na Kiislamu katika Enzi zote za Kati.

Pia ilikuwa kitovu cha upinzani mkubwa kuelekea mwisho wa Enzi za Kati. Na tutalazimika kufuatilia aina hiyo ya kitu. Sawa, kuna maswali yoyote hadi sasa? Aina hizo nne za sababu.

Umeeleweka vya kutosha, David? Ulipozungumzia bahati, ulisema kwamba kulikuwa na sababu za nje. Zilitoka wapi? Asili, michakato ya asili. Unaweza kuiona hivi.

Hapa kuna mchakato mmoja wa asili ambapo mbu hukua na kuzunguka. Hapa kuna mchakato mwingine wa asili ambapo mwanadamu hukua, akielekea jioni ya kiangazi. Viwili hivi vinakutana, na unajua kinachotokea.

Unaumwa. Sasa, mbu na kile anachofanya ni nje ya asili ya mwanadamu. Kuna sababu muhimu za ndani.

Pia kuna sababu zisizo za kawaida. Na ni zile zisizo za kawaida zinazozalisha kile anachokiita kile ambacho ni cha bahati mbaya badala ya kile ambacho ni muhimu. Sawa kabisa.

Unajua, na unaweza kuzungumza hivyo katika ukuaji wa mwanadamu pia. Ni mfano gani ninataka kuchukua? Ndiyo, aina ya lishe inayopatikana kwa mama yako alipokuwa akikubeba. Huathiri aina ya mwili unaokuwa nao baadaye.

Sasa, mchakato wa asili wa kijenetiki una mwisho wake, sawa. Lakini kuna michakato ya bahati mbaya ambayo huathiri lishe yake na kwa hivyo ina athari kwako. Unaweza

kuchukua neno lake sababu linalotumika kwa maana hii kubwa kama kisawe na kanuni yake ya neno.

Sawa. Sasa, unakumbuka alisema kwamba sayansi inavutiwa na kanuni za kwanza za sayansi. Kanuni za kwanza ni zipi? Naam, mwanasayansi anataka kufanya ni kuelewa, kwa mfano, katika biolojia, asili muhimu ya maisha.

Sawa. Biolojia, kihalisi, ni sayansi ya maisha. Asili ya maisha, na Aristotle, kwa bahati mbaya, alikuwa mtaalamu wa kibiolojia.

Maisha kimsingi ni kitu tofauti na michakato ya kemikali ya nyenzo. Sawa. Anataka kuelewa asili ya maisha.

Anataka kuelewa vipengele vya kimwili vinavyohusika. Anataka kuelewa michakato ya kisababishi kwa maana yetu, nguvu zinazofanya kazi. Sawa.

Anataka kuelewa, anataka kuweza kutambua pia telos, kusudi, na lengo. Aina hii ya mchakato wa kibiolojia husababisha nini kiasili? Kwa hivyo mwanasayansi anafanya nini ni kujaribu kuelewa kanuni hizi kama zinavyoweza kufafanuliwa ndani ya sayansi hiyo mahususi. Wazo lake kuhusu sayansi ni kwamba ikiwa unaweza kuunda kanuni hizi, basi unaweza kubaini mambo ya kila aina kuhusu kesi mahususi.

Kwa hivyo, mfumo wake wa sayansi ni kwamba unaunda dhana na kutoa hitimisho. Sawa. Sasa kwa kuwa dhana ya sayansi ilitawala hadi mwanzo wa mbinu za majaribio katika karne ya 14.

Sawa. Na ilibadilishwa, ikachukuliwa, na kurekebishwa na Descartes, ambaye alichukua hoja za hisabati kama kielelezo cha sayansi. Sawa.

Kanuni za kwanza huwa axioms, ukweli unaojidhihirisha ambao aina zote za hitimisho hufanywa, kama ilivyo katika jiometri. Zina ushawishi mkubwa hapa katika falsafa ya sayansi. Sasa nasema kwamba unaweza kufikiria sababu kama kanuni za kwanza.

Unaweza kujaribu kisawe kingine. Ni vipengele vya kuelezea. Ili katika kuelezea aina yoyote ya mabadiliko, kimwili, kibiolojia, kiuchumi, kisiasa, kimaadili, aina yoyote ya mchakato wa mabadiliko, chochote kile.

Unatafuta aina nne tofauti za vipengele. Katika kuelezea chochote kilichojitokeza, kama vile taasisi ya sheria, vipengele vinne vinahusika. Sasa, Thomas Aquinas anapata hili kutoka kwa Aristotle.

Kwa hivyo Aquinas katika makala yake kuhusu sheria anafafanua sheria kama agizo la sababu. Hiyo ndiyo sababu rasmi. Kwa manufaa ya wote, hiyo ndiyo sababu ya mwisho.

Imetengenezwa na yeye aliye na nguvu, mamlaka, hiyo ndiyo sababu yenye ufanisi. Kwa jamii, sababu ya kimwili . Sasa kimsingi sababu zile zile nne tena.

Aquinas anapozungumzia uumbaji wa kimungu, anasema uumbaji una sababu inayofaa, Mungu. Uumbaji una sababu rasmi, hekima ya Mungu. Akifafanua asili yake muhimu, kuwa kama Mungu.

Ina sababu ya mwisho, kuwa kama Mungu katika kila sehemu yake. Lakini haina sababu ya kimwili. Uumbaji ulikuwa ex nihilo, kutoka kwa kitu kisichokuwepo.

Naam, hiyo ndiyo matumizi ya Aquinas. Lakini mfumo huu unatawala mawazo ya enzi za kati hadi kuibuka kwa sayansi ya kiufundi. Mapinduzi ya kisayansi ya karne ya 15 na 16.

Na kinachotokea hapo, nadhani unaweza kuona kwa urahisi. Kwa sababu sayansi hiyo ya kiufundi inakubali chanzo chenye ufanisi, hakika, nguvu. Inakubali chanzo cha nyenzo, hakika, chembe za maada.

Mada na mwendo, mada na nguvu, fizikia ya Newton. Lakini haina nia yoyote katika sababu rasmi au za mwisho. Kwa hivyo kutoka kwa mtazamo wa Aristotle, sayansi ya Newton ni nusu tu ya sayansi.

Na kisha hatua zaidi ya kuvutia inayotokea ni kadri ujasusi unavyoendelea baada ya Newton. Kwa watu kama David Hume. David Hume anasema hivyo kwa majaribio, kwa kutumia mbinu rahisi za majaribio.

Hatuna ujuzi wa sababu zenye ufanisi na hatuna ujuzi wa sababu za kimwili. Kwa hivyo matokeo ya Hume yalikuwa nini? Tuna shaka kuhusu ujuzi wote wa asili. Hatujui chochote kuhusu mambo ya kweli zaidi ya uzoefu wetu wa sasa.

Lakini sehemu ya kuanzia ya mjadala mzima ni sababu nne za Aristotle. Je, hilo linasaidia? Jibu refu kwa swali fupi, Carl. Kuna kingine chochote? Sawa, hebu tuendeleo hatua moja zaidi.

Zoezi langu ni kufuta mbao hizi. Kuwa na kategoria zake. Ametuambia metafizikia ni sayansi ya kuwa.

Sayansi ya kuwa. Lakini sifa ya Aristotle, hapa tena. Ni kuuliza tunamaanisha nini tunaposema kitu ni.

Zungumzia kilichopo. Elekeza uwepo kwa kitu. Ona kwamba wazo la kuwa linatumika kwa njia mbalimbali.

Na njia hizi tofauti tunazofikiria kuwa, anazirejelea kama aina za kuwa. Aina za kuwa. Ukitaka, njia tofauti tunazofikiria kuhusu kilichopo .

Lakini pia njia tofauti ambazo vitu vipo. Sawa? Sasa, njia moja, na ile ya msingi, ambayo vitu vipo, ni kama vitu. Na hiyo ndiyo kategoria yake ya kwanza.

Vitu. Ili tunapozungumzia vitu, tujaribu kubainisha kiini cha vitu. Lakini kuna njia nyingine nyingi ambazo tunaweza kuzungumzia vitu ambavyo ni.

Tazama ukurasa wa 314. Na angalia orodha ya kategoria anazotupatia. 314.

Hii iko katika kitabu cha 4 cha Metafizikia yake. Sura ya 2. Na juu ya ukurasa, anasema, Kuna hisia nyingi ambazo kitu kinaweza kusemwa kuwa kipo. Ingawa yote yanahusiana na hoja moja kuu.

Kitu kimoja dhahiri. Na hakisemwi kuwa ni kwa utata tu. Na anaeleza hilo katikati ya safu.

Baadhi ya vitu husemwa kuwa ni kwa sababu ni vitu. Vingine kwa sababu ni mapenzi ya vitu. Vingine kwa sababu ni mchakato kuelekea vitu.

Uharibifu au uhaba au sifa za dutu. Huzalisha au kuzalisha dutu. Au vitu vinavyohusiana na dutu kuhusiana na.

Au kukanusha moja au nyingine ya vitu hivi kuhusiana na dutu. Aina nyingi, nyingi tofauti za viumbe ambazo anazirejelea. Sasa kwa sehemu, hii ni shauku yake ya kisayansi ya encyclopedic.

Kujaribu kuainisha kila kitu tunachosema ni chenyewe. Ni cheusi. Hiyo ni sifa.

Ni mviringo. Hiyo ni umbo . Iko pale.

Hilo ni eneo la anga. Lilikuwa hapa. Hilo ni marejeleo ya muda.

Inaendelea na kuendelea. Njia tofauti tunazotumia kusema kitu ni. Lakini hizi si kategoria za mawazo tu.

Ni kategoria za mawazo, ndio. Lakini pia ni kategoria za kuwa. Kwa maneno mengine, si mchezo wa kucheza na mawazo kwa kubahatisha tu.

Anachukulia hili kama maelezo ya uhalisia. Unaona ? Katika akili zetu, tunafanya tofauti hizi. Lakini ni tofauti halisi.

Kwa hivyo hii inahusiana na sayansi ya kuwa. Sasa, iwe unazungumzia viumbe vya aina ya kibiolojia, viumbe vya aina ya kimwili tu, viumbe vya aina ya kihistoria, viumbe vya aina ya kiuchumi au kisiasa, kuna aina hizi za kuwa kiumbe halisi. Sayansi ya kuwa ndiyo inayoweza kutofautisha haya.

Lakini hiyo sio ... Loo, ngoja nianze na hili kwa muda. Tutakapoanza kuzungumzia mantiki yake, tutarudi kwenye kategoria hizi. Kwa sababu anasisitiza sana kwamba ni rahisi kuteleza katika mchakato wa hoja, katika mchakato wa kimantiki.

Na kuacha kuzungumzia kuwa katika kundi moja na, bila kugundua, kuanza kuzungumzia kuwa katika kundi lingine. Na katika hali hiyo, unatia shaka, unatumia neno hilo kwa maana mbili tofauti. Muhimu sana.

Hilo linakiuka sheria za msingi za mawazo. Ya msingi ni sheria ya kutopingana. Kwamba kitu hakiwezi kuwa na kutokuwa kitu kwa wakati mmoja na kwa heshima moja.

Lakini ukibadilisha heshima unazozungumzia, unazungumzia kitu tofauti. Unatia shaka. Sasa, pamoja na kategoria za kuwa, angalia kwamba nimesema tu kwamba ana sheria za kuwa ambazo pia zinaendana kabisa na sheria za mawazo.

Sheria za mawazo zinazolingana na sheria za kuwa. Na fungua hapo hadi ukurasa wa 316, ambapo yeye, 316, 317, kwa kweli, kurasa kumi baada ya hapo, ambapo anazungumzia sheria ya msingi ya mawazo, sheria ya kutopingana. Kwamba a haiwezi kuwa na isiwe kwa wakati mmoja na kwa heshima moja.

Kitu hakiwezi kuwa na kutokuwepo kwa wakati mmoja na kwa namna moja. Sasa, anaita hii kanuni iliyo hakika zaidi katikati ya safu ya kwanza kwenye 317. Hii ndiyo kanuni iliyo hakika zaidi kuliko zote, ambayo haiwezekani kukosea kuihusu.

Kwa maana kanuni kama hiyo lazima iwe inayojulikana zaidi na isiyo ya kinadharia. Kanuni ambayo kila mtu lazima awe nayo anayeelewa chochote kilichopo. Ie ambayo kila mtu lazima aijue anayejua chochote.

Kwa wazi, basi, kanuni kama hiyo ndiyo yenye uhakika zaidi. Ni kwamba sifa hiyo hiyo haiwezi kwa wakati mmoja kuwa ya mtu mmoja na isiwe ya mtu mmoja na kwa heshima hiyo hiyo. Sasa, kuna kauli yake ya kawaida ya sheria ya kutopingana.

Huwezi kuwa mrefu na usiwe mrefu kwa wakati mmoja na kwa heshima ile ile. Huwezi kuwa hapa na usiwe hapa kwa wakati mmoja na kwa heshima ile ile. Unaweza kusema akili yangu iko mahali pengine, lakini mwili wako hakika uko hapa kwa wakati mmoja na kwa heshima ile ile.

Kwa hivyo, anasisitiza sana hilo. Anaongeza kwamba juu ya safu ya pili, haiwezekani kwa mtu yeyote kuamini kitu kile kile kuwa na kutokuwa. Kuwa mkweli na kuwa mwongo kwa wakati mmoja na kwa heshima ile ile.

Ama ni kweli, au ni uongo. Haiwezi kuwa zote mbili kwa wakati mmoja na kwa heshima moja. Mara kwa mara, unaponiuliza swali, unaweza kuuliza swali, "Je, ni hivi au sivyo?" Na unaweza kugundua nitasema ndiyo, kwa sababu nataka kukufanya uzoe kufikiria kwamba inaweza kuwa A au isiyo-A kwa njia tofauti.

Kwa njia tofauti. Lakini si kwa wakati mmoja na kwa njia ile ile. Sawa? Sasa, swali ni, je, kanuni kama hii inaweza kuonyeshwa? Je, unaweza kutoa uthibitisho wa sheria hii ya mantiki? Alisema, hapana, huwezi kwa maana ya kawaida ya onyesho chanya.

Kwa sababu lazima uchukue sheria ya mantiki ili kuthibitisha sheria ya mantiki. Lakini, ingawa hatuwezi kutoa uthibitisho chanya bila mzunguko, anatoa uthibitisho hasi. Uthibitisho hasi.

Locke, katika 318, katikati ya safu ya kwanza, anasema mwanzo wa hoja kama hiyo si kwamba mpinzani wetu anasema kitu fulani kiko au hakiko, bali anasema kitu ambacho ni muhimu. Sema kitu ambacho kina maana fulani. Ikiwa kweli atasema chochote, hiyo ni muhimu, sivyo? Ikiwa hamaanishi chochote, basi hana uwezo wa kujiuliza mwenyewe au na mwingine.

Mtu akikubali hili, uthibitisho utawezekana, kwani tayari tuna jambo dhahiri. Mtu anayehusika na uthibitisho si yule anayeonyesha, bali ni yule anayesikiliza. Huku akikataa mantiki, anasikiliza hoja.

Na kadhalika. Sasa, safu inayofuata, pitia moja kwa moja. Hebu idhaniwe basi, kama ilivyosemwa mwanzoni, kwamba jina lina maana na maana moja.

Basi, haiwezekani, tukichukulia neno mwanadamu lina maana moja tu, haiwezekani kwamba kuwa mwanadamu kunapaswa kumaanisha kutokuwa mwanadamu. Unaona? Haiwezi kumaanisha vitu viwili tofauti. Na ikiwa kuwa mwanaume hakumaanishi kutokuwa mwanaume, basi huwezi kuwa na kutokuwa mwanaume kwa wakati mmoja na kwa heshima moja.

Hoja yake ni hii kuhusu onyesho hasi. Unajaribu kusema kitu. Chochote.

Sawa? Carl, sema kitu. Pendekezo, dai. Zulia ni jekundu.

Zulia ni jekundu. Sasa, unamaanisha kwamba zulia ni jekundu au si jekundu? Kwamba ni jekundu. Unamaanisha kwamba haliwezi kuwa jekundu na si jekundu kwa wakati mmoja na kwa namna moja.

Unafikiri hivyo. Sasa, tukidhani Carl alisema sheria ya kutopingana ni ya uongo. Unaona, nami ningemwambia, Carl, unamaanisha kwamba sheria ya kutopingana ni ya uongo? Au unamaanisha kwamba si ya uongo? Ama ni ya uongo, au si ya uongo.

Lakini ukisema si uongo, humaanishi kwamba si uongo. Unaona ? Ikiwa sheria ya kutopingana ni uongo, ili kutoa dai hilo, lazima ukatae kwamba ni uongo. Haiwezi kuwa uongo na isiwe uongo kwa wakati mmoja na kwa heshima ile ile.

Ukimaanisha kwamba ni uongo na si uongo, husemi chochote. Sijui unamaanisha nini. Kwa maneno mengine, ili kusema chochote chenye maana, lazima udhani na kufuata sheria ya kutopingana.

Unajua? Sio tu kwamba unapaswa kudhani ili kubishana, lakini pia unapaswa kudhani ili kukataa. Unaona ? Na ikiwa kukataa kwake kunajipinga, kwa sababu lazima udhani ili kukataa, ikiwa kukataa kunajipinga, basi kuna njia mbadala moja tu. Lazima iwe kweli.

Unaona ? Weka hilo katika mfumo wa silojia rahisi ya kutenganisha. Sheria ya kutopingana ni kweli au si kweli. Ikiwa dai kwamba sheria ya kutopingana ni la uongo linageuka kuwa la kujipinga, ikiwa uwongo unajipinga kwa sababu lazima udhani sheria ya kutopingana ili kuikataa, sawa? Ikiwa uwongo unajipinga, basi uwongo wenyewe ni wa uongo.

Na njia mbadala pekee basi ni kwamba sheria lazima iwe ya kweli. Hakuna njia mbadala nyingine, sivyo? Ikiwa kudai uwongo kunakuhusisha katika kujipinga, basi kudai uwongo ni uongo. Ikiwa kudai uwongo ni uongo, ikiwa uwongo ni uongo, basi, kimantiki, jambo hilo ni kweli.

Sasa huo ndio uthibitisho wa Aristotle. Anauita ni udhihirisho hasi wa sheria ya kutopingana. Na angekuhimiza, na mimi pia, kusema chochote kinachokiuka sheria ya kutopingana ambacho kina maana yoyote.

Sasa wakati mwingine husemwa kwamba mawazo ya Mashariki hufanya hivyo. Tuonyeshe. Tuonyeshe kitu kinachomaanisha kitu.

Hakika, watu wanaweza kutamka gobbledygook ambayo haimaanishi chochote, lakini kutuonyesha kitu kinachomaanisha kitu. Hilo linaweza kuwa kweli na uongo kwa wakati mmoja na kwa heshima ile ile. Sasa, baadhi ya watu wamesema kwamba Hegel, pamoja na nadharia yake ya lahaja, kinyume chake, na usanisi, anakataa sheria ya kutopingana.

Naweza kusema tu kwamba hawajawahi kusoma mantiki ya Hegel. Kwa sababu waziwazi, hakanushi. Anasema tu kwamba ni jambo dogo.

Ni jambo dogo kwa sababu ikiwa unashughulika na mchakato wa kihistoria, hushughulikii mambo kwa wakati mmoja, bali kwa nyakati tofauti. Kwa hivyo nadharia inatumika kwa wakati mmoja, na kwa wakati unaofuata, kinyume kinaweza kutumika. Unaona ? Kwa hivyo unaweza kuwa na a na non-a, lakini kwa nyakati tofauti, si kwa wakati mmoja, na kwa heshima ile ile.

Hegel alipendezwa na nyakati tofauti. Alikuwa akifanya falsafa ya historia. Kwa hivyo sheria ya kutopingana ni ya msingi.

Na mantiki yote imejengwa juu ya hilo. Mawasiliano yote, mawasiliano ya utambuzi, matumizi yote ya lugha, yamejengwa juu ya hilo. Sheria ya kutopingana.